

kad sam bio mlad, neupućen i kad sam još umeo da se smejem

milenko pajić

*posvećeno kralju apsurda
Eženu Jonesku*

Prizor je iz pristaništa. Upravo pristaje jedan prekooceanski brod. Iskrcaju se dva ili tri ili više mornara i pokušavaju da pronadu devojke u luci. Pojavljuju se devojke koje mornari oslovjavaju sa kurvo. Ostaje nejasno da li su njihovi likovi tako stvarno zamišljeni ili se svi zajedno služe žargonom ili intimnim govorom koji samo oni razumeju. Njihov dijalog teče otprilike ovako:

PRVI MORNAR: Taj štos vredi.

DRUGI MORNAR: Nisam li ti rekao!

PRVI: Dobro pričaš!

DRUGI: Znam ih na stotine.

PRVI: Neverovatno.

DRUGI: Na hiljade.

PRVI: Nije moguće?

DRUGI: Samo kad mi dode.

PRVI: Govoriš li istinu?

DRUGI: Samo kad mi dode.

PRVI: Ja ih uopšte ne pamtim.

DRUGI: Mogu satima da pričam.

PRVI: Sa mnom je drugačije...

DRUGI: Voliš li masne viceve?

PRVI: Volum.

DRUGI: One golicave?

PRVI: Da.

DRUGI: Bezobrazne?

PRVI: Da, da.

DRUGI: Vulgarne?

PRVI: I nijeh.

DRUGI: E, takve znam.

PRVI: Stvarno?!

DRUGI: Na hiljade.

PRVI: Ispričaj jedan.

DRUGI: Na stotine hiljada.

PRVI: Bar jedan.

DRUGI: Na milion... .

PRVI: Samo jedan jedini.

DRUGI: Čekaj da se setim.

PRVI: Jesi li se setio.

DRUGI: Pričekaj malo.

PRVI: A?

DRUGI: Znaš li onaj o tri mornara i jednoj kurvi?

PRVI: Ne znam. Pričaj.

DRUGI: Išla dva mornara ulicom...

PRVI: Rekao si tri.

DRUGI: Zašto me prekidaš? Sad kad sam počeo?

PRVI: Tako si rekao.

DRUGI: Hoćeš li ti da pričaš?

PRVI: Neću.

DRUGI: Onda me ne prekidaš više!

PRVI: Dobro, dobro. Neću.

DRUGI: Išla tri mornara ulicom. I sretnu kurvu. »Niste li vi kurva, gospodice?« — obrati joj se jedan mornar. »Jesam, naravno« — odgovori ona. »Zašto nosite tu dugu, crnu haljinu?« »Bila sam sinoć na maskenbalu.« »A mi smo neprestano na maskenbalu. Nikada ne skidamo naše kostime! Ha-ha-ha-ha...

PRVI: Taj štos vredi.

DRUGI: Ali, slušaj dalje.

PRVI: Pomislio sam da si završio.

DRUGI: Nisam. Slušaj. »Hajdemo kod mene na po jedno piće« — reče kaluderica. »Zašto da ne?« — prihvatiše mornari. Dodu tamo, kao

ono tulum u punom jeku. Žur, igranka, bal, vašar, maskenbal, ko zna šta je. Ali maske su bile podeljene ovako: muškarci su bili prerušeni u mornare, a žene u kaluderice. I tako, nije se više znalo ko je ko.

PRVI: Kakav štos?! Gde ih samo pronalaziš?

DRUGI: Ne prekidaj me.

PRVI: Kad bih ja...

DRUGI: Slušaj dalje. Popiju oni po piće. Pa još po jedno. Pa još po jedno. Malo po malo, pretvori se žurka u orgije. Kaluderica je spavača sa tri mornara. Ostale kaluderice spavale su sa svim ostalim mornarima. A ujutru se razidu kao da ništa nije bilo. Svako obuče svoje pravo odelo, ali opet je najviše bilo mornara i kaluderica. Ha-ha-ha!

PRVI: Odličan vic.

DRUGI: Cju još poentu. Ali znaš li kako su se prepoznali?

PRVI: Ne znam.

DRUGI: Naravno da ne znaš. Svi su dobili kijavice. Ha-ha-ha. Kužiš, svi su imali crvene nose i kijali su svaka dva minuta. Jer, neko je na onom ršumu već bio prehladen. Brod je odjekivao od kijanja i šmrkanja, manastir je odjekivao, hotel je odjekivao, kafana je odjekivala od šmrcanja i kihanja.

PRVI: Kakav sjajan vic!

DRUGI: Nisam li ti rekao?

PRVI: Kad bih ja...

DRUGI: Sjajan, nego šta.

PRVI: Kako ti to polazi za rukom?

DRUGI: Nije to tako teško. U stvari, treba imati mašte, uvek nešto dodati...

PRVI: Ne vredi...

DRUGI: Ili sve izmisliš.

PRVI: Eh...

DRUGI: Zašto ne pokušaš?

PRVI: Ja?! Kako?

DRUGI: Prosto: Ispričaj mi ti neki vic.

PRVI: Ja?

DRUGI: Ti!

PRVI: Ali...

Napomena

Prva verzija ovog teksta vrlo je stara. Pisao sam je, ako je verovati mom računu, pre dvadeset i pet godina. Bile su to, na-ravno, stilski vežbe posle čitanja antologije avangardne drame, koju je 1964. godine sastavio Slobodan Selenić. Tada sam se prvi put sretoval sa tekstovima Harolda Pintera, Alfreda Žarija, Stanislava Vitkjevića i Eženu Joneska. Posebno me zapanjila i odusevlila Joneskova »Čelava pevačica«. Zar je to ozbiljna književnost? To šećenje, kreveljenje, benavljene. Ludaci u glavnim ulogama! Dijalog u stilu »šta ti prvo padne na pamet«. A u posebnoj knjizi, Béketov komad »Čekajući Godot«. On me je dotukao. Pakleni dodir apsurda! Smeješ se tamo gde bi trebalo da plaečiš, i obrnuto. Béket me potpuno zaledio. Počeo sam da beležim neke »nemoguće« scene. Pokušao sam da pišem u dijalogu. Prosuo sam u jednu svesnicu par krhotina. I izgubio to. Ponekad bih se prisjetio nekog svog starog dijaloga o mornarima i kurvama. Ali, nigde ga nije bilo. Tražio sam, ali ništa nisam našao. Sve do pre neki dan (avgust 1989.) kada se sveska ponovo pojavila. Pronašao sam i dijalog mornara i kurvi. Bledo, nevesto, vulgarno. Porodilo sam malo na tome i napravio mali omaz velikanim teatra apsurda. Ne verujem da ću ikada taj tekst proširiti toliko da bi se mogao igrati na sceni. Ne, to me ipak ne interesuje.

DRUGI: Samo ti pričaj.

PRVI: Dobro... Znaš li onaj o tri kurve i jednom mornaru?

DRUGI: Čekaj: znam sve o dve kurve i dva mornara, o tri mornara i jednoj kurvi, o četiri i dve, o jednom i jednoj, o dve i... Ne, ne znam. Pričaj.

PRVI: E, slučaj. Išle tri kurve ulicom i sretnu mornare.

DRUGI: Početak je dobar.

PRVI: Što me prekidaš... Mornar se obrati kurvama: »Polazim sutra na put oko sveta, a nisam još napisao testament.« »Dodi kod nas, imamo hartije i olovku, pa lepo napiši sve što ti je na srcu.«

DRUGI: Vidis kako može.

PRVI: Kada poskidaše svoje prozirne mantije, kaluderice tako uzbudiše mornara lutalicu da se do jutra nije setio svoje želje. A ujutru mornar poče da piše i otkri da ima dara zaisanje...

DRUGI: To nije loše.

PRVI: I ja mislim da nije loše.

DRUGI: Treba samo malo mašte.

PRVI: Naravno.

DRUGI: Uvek dodati ili sve izmisliš.

PRVI: Slušaj dalje.

DRUGI: Šta, zar ima još?

PRVI: Ima, naravno.

DRUGI: Ja sam mislio...

PRVI: Pisao mornar, pisao, pisao, ispisao već nekoliko kilograma hartije, ali nikako da se zaustavi, nikako da stane. Dosadilo se kurvama da čekaju, pa će me jedna: »Stigao je brod u luku. Naš posao ne sme da čeka. Mi odosmo da dočekamo nove mornare, a ti sedi tu i piši.« Starac piše, ništa ne čuje. Prode nekoliko dana, on još uvek piše. Ponovo se okupe one kurve, a on im kaže: »Pišući testament zaboravih da umrem, a osim toga — izgubio sam brod.«

DRUGI: Čuj, malo si razvukao ovaj vic.

PRVI: Misliš?

DRUGI: Vic mora biti kratak, dinamičan, sa efektivnim završetkom.

PRVI: To sam i mislio.

DRUGI: Šta?

PRVI: Da efektivno završim.

DRUGI: Ne vredi kad je već predugačak.

PRVI: Na kraju bi ispalio da je mornar u stvari prerušeni Hromi Daba, a da je tekst koji je pisao roman Žila Verna: Put oko sveta za 80 dana.

DRUGI: Nije loše.

PRVI: Zar nije efektivno?

DRUGI: Ali moraš još da vežbaš. Nedostaje ti iskustvo.

PRVI: Da pokušam još jednom?

DRUGI: Nemoj sada. Dosta je bilo...

(Zavesa)